

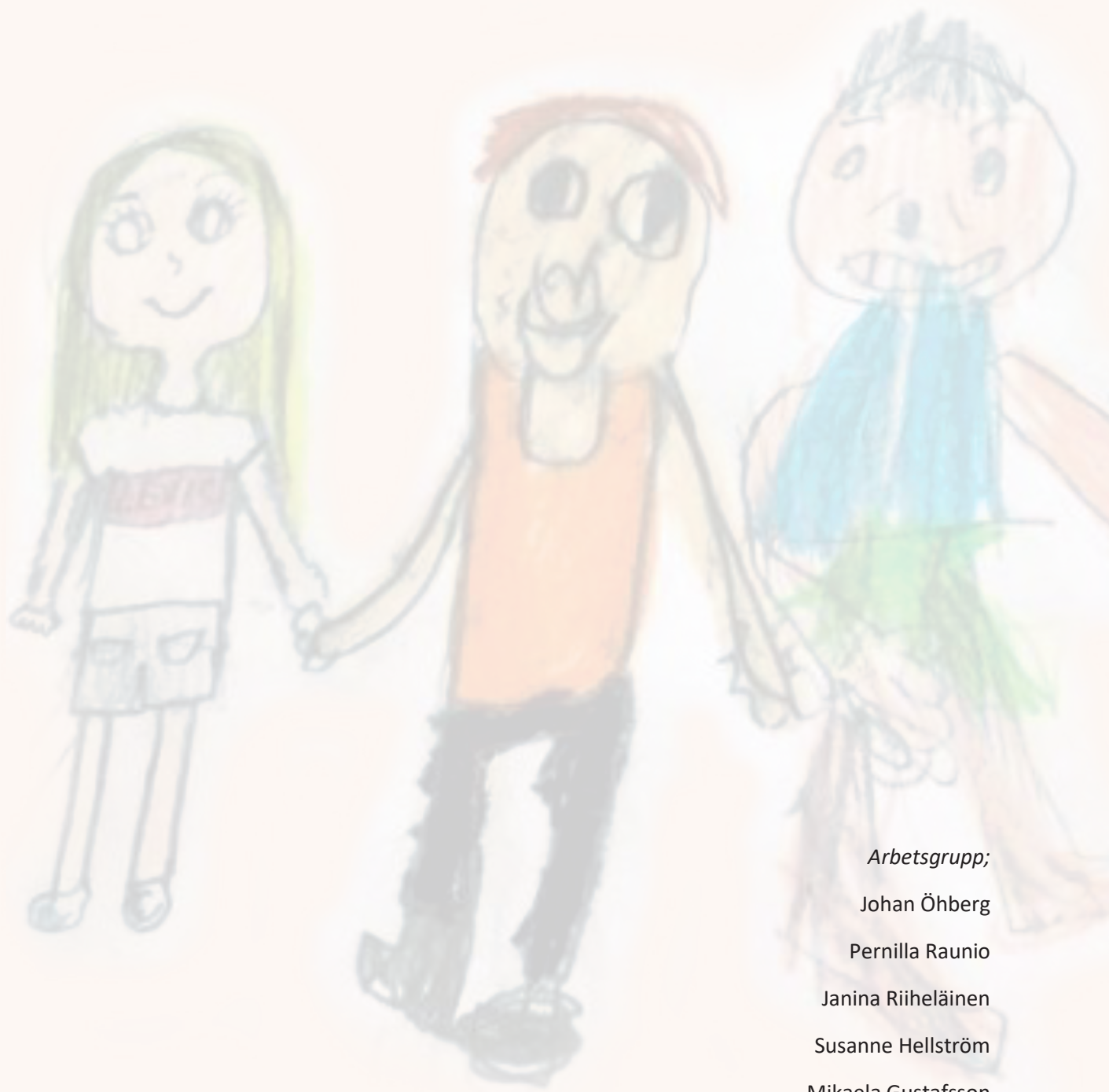
"TILLSAMMANS"

EN SKOLA FÖR ALLA

Välmående och delaktiga elever i en inkluderande skolmiljö

Handlingsplan för personalen

Arbetsgrupp;

Johan Öhberg

Pernilla Raunio

Janina Riiheläinen

Susanne Hellström

Mikaela Gustafsson

Beatrice Henriksson-Huitula

Katja Helenelund (ordförande)

EN SKOLA FÖR ALLA

Välmående och delaktiga elever i en inkluderande skolmiljö

Handlingsplan för personalen

Begreppet inklusion handlar om **delaktighet och gemenskap**, allas rätt att höra till. I skolvärlden innebär det en tanke om att varje elev har rätt till en skolvardag där de kan delta och vara aktiva.

Samtidigt är en skolgemenskap en brokig helhet av elever med olika bakgrund, behov och förutsättningar, och det ställer krav både på pedagogiken och på den sociala helheten i skolan. Ibland krävs mer eftertanke.

I grunden handlar en inkluderande skolmiljö om en skola där alla elever får vara den de är och kan må bra. Därför behandlar handlingsplanen förutom delaktighet även **välmående**, och viktiga faktorer för den.

Handlingsplanen innehåller tankar kring vad som är viktigt för att bygga välmående och delaktiga skolor. Först diskuteras **allmänna principer** för välmåendearbetet. Därefter kommer **förebyggande åtgärder** (intensifierad nivå). Som sista del finns **särskilda åtgärder** vi kan ta till hjälp då något blivit ett problem.

Borgå svenska utbildningsväsendes modell

I Borgå arbetar så gott som alla elever i en inkluderande klass, i de olika skolorna runtom i staden. I samtliga klasser finns elever för vilka skolarbete och/eller social samvaro är en utmaning. Det betyder att all personal och alla skolor har en viktig roll i arbetet med välmående i skolan, klassen och för enskilda elever.

Elever med större behov av specialpedagogiskt stöd rekommenderas en plats i Kvarnbackens skola (1-6) samt Lyceiparkens skola (7-9), eftersom där finns möjligheter till smågruppsundervisning som komplement till undervisningen i basklass. Stödet för delaktighet och välmående är viktigt både i basklass och smågrupp. Eleven har rätt att känna sig delaktig i alla grupper där hen deltar.

För elever med stora socio-emotionella svårigheter, grava intellektuella funktionsnedsättningar och autism finns möjlighet till undervisning i specialklass, då stora grupper ofta är för stor påfrestning. Elever som går i specialklass kan öva sig på sociala färdigheter via integrering, mål kan vara att inkluderas. Undervisningens placering utgår från elevens behov. Fokus på välmående och delaktighet behöver vara tydligt.

I årskurs 8-9 finns möjlighet till resursgrupp för elever som annars riskerar bli utan avgångsbetyg.

Oberoende av verksamhetsform ska tydligt fokus på välmående och delaktighet finnas kvar.

Mer information kring annan placering än i närskolan eller tillgången till smågrupper på
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/ops/2890336/perusopetus/tekstikappale/2985279>

Borgåskolornas gemensamma tankar om inkluderande och välmående skolor

I Borgå-skolorna ser vi en inkluderande skola som ett ställe med **varmt och öppet klimat** där det finns **respekt** för varandra. Elevers **lika värde** och lika rätt att finnas i skolan bör synas både inom personal och bland elever.

Eleverna skall få känna **trygghet** i sin skola, och med de vuxna som finns där. Det är viktigt att de vuxna känns trygga och tillgängliga, sådana som elever kan vända sig till i alla lägen. När varje elev blir **sedd och bekräftad** och de vuxna ger sig tid att lyssna, skapas ömsesidigt **förtroende** och känslan av trygghet ökar.

Ett öppet klimat med **kommunikation** och **samarbete** mellan oss vuxna ger möjlighet till **flexibla lösningar** för elever med diverse olika behov, vilket ger alla en större mån av **gemenskap**. Då alla får vara just den de är, och både elever och vuxna känner sig viktiga och värdefulla ökar också **begripligheten** och **motivationen**. Att se att alla kan delta på sitt sätt skapar större öppenhet och **förståelse för olikheter**.

I Borgå-skolorna vill vi ge alla våra elever

- en **positiv självbild**
- **empati** och **social kompetens**
- **vilja** och **motivation** för inläring
- **självförtroende** och **tillit till egna förmågan**
- samt en **känsla av trygghet** i sig själva

Att främja delaktighet och välmående för alla elever

(allmän nivå)

Grunden för en skola som ger alla möjlighet att vara delaktiga, lära sig och må bra är en **verksamhetskultur** och **elevsyn** som tillåter elevers unika utgångslägen, personligheter och inlärningsstilar.

Vi behöver sätta fokus på att locka fram och stärka det inkluderande budskapet i skolan, både i personalen och i arbetet med eleverna, genom att tydligt **fokusera på styrkor och saker som förenar**.

Att tänka på för att bygga upp elevernas och klassens delaktighet och välmående;

- **Bemötandet** i skolan är viktigt, och behöver vara tydligt. Att elever blir **sedda och hörda** är grund för skolvälmående. Goda interaktioner med vuxna och klass- och skolkamrater har stor betydelse.
- Vi behöver hitta en **positiv synvinkel** med fokus på alla elevers och klassers **styrkor**, och uttrycka dem så att eleverna tar till sig tankesättet och får positiva uppfattningar om sig själva och andra.
- **Acceptans för olikheter** behöver uttryckas tydligt i vårt förhållande till eleverna, så att det blir en naturlig del också av barnens sätt att se varandra.
- **Möjlighet att förstå** skolmiljö och skolvardag är viktigt för känsla av **sammanhang**. För att uppnå begriplighet behövs tydlighet, både i upplägg av dagen och för socialt samspel.

Olika nivåer i arbetet;

I kollegiet

- Hur talar vi om eleverna i våra personalrumsdiskussioner?
- Har vi en gemensam elevsyn och gemensam verksamhetskultur?
- Syns dessa i alla vuxnas arbete – i kollegiet, i skolan och i klassen?

I hela skolan

- Känns skolan som en gemensam enhet för eleverna och för personalen?
- Har eleverna möjligheter att delta i diskussioner och påverka saker på skolnivå?
- Är gemensamma tillfällen sådana att alla elever har möjlighet att delta på sitt sätt?

I klassen/smågruppen

- Är gemenskapen öppen och inkluderande, så att alla elever känner sig delaktiga?
- Har alla elever möjlighet att förstå strukturerna och verksamheten och ta del i den?
- Finns det en god kontakt mellan eleverna i klassen, mellan eleverna och de vuxna?

För den enskilda eleven

- Förstår eleven vad som förväntas av hen, och har hen kapacitet att uppnå det?
- Har eleven material och arbetsformer som beaktar hens förutsättningar, motivation, behov?
- Kan eleven känna sig hemma i gruppen och ta kontakt med vuxna och klasskamrater?

Tipsbank kring att stöda välmående och delaktighet; <https://peda.net/porvoo-borgå/ku/mfpiss/inklusion>

Att förebygga problem med delaktighet och välmående

(intensifierad nivå)

I det förebyggande arbetet behövs tydligt fokus på **positiv anda** och **struktur**.

Elevgrupper som behöver tas i beaktande;

Relationella aspekter;

- Oroliga elever
- Tysta och blyga elever
- Elever med svag självkänsla
- Elever med utagerande beteenden
- Elever med sociala svårigheter
- Elever som lämnas ensamma
- Elever som mår psykiskt dåligt
- Omotiverade elever
- Mobbade elever

Inlärningsmässiga aspekter

- Duktiga och begåvade elever
- Elever med långsammare tempo
- Elever med inlärningsvårigheter
- Elever med olika funktionshinder
- Elever med koncentrationssvårigheter
- Elever med språkliga svårigheter
- Underpresterande elever

En **plan för elevens lärande** kan användas för stödet för delaktighet och välmående, för att strukturera upp arbetet kring eleven. Ett mångprofessionellt samarbete behövs, och kontakt till elevens vårdnadshavare. Tidigare åtgärder som gjorts på allmän nivå ligger som grund, och bör ha utförts och dokumenterats. En bedömning behöver göras (steg 1 i trestegsstödet). Eleven kan finnas inom allmänt eller intensifierat stöd.

Fundera på i det intensifierade arbetet;

Steg 1 – bakåttcheck

- Har jag beaktat alla aspekter i det allmänna arbetet med delaktighet och välmående?
 - För klassen som helhet – har jag jobbat på att sammanhållningen ska fungera?
 - För de enskilda eleverna – inlärningsmässigt, socialt & strukturmässigt rätt, tydligt?

Steg 2 – troubleshooting

- Vad tror jag att gruppens eller elevens problem handlar om – inläring, relationer, mående?
- Vad kan jag åtgärda, fokusera extra på och/eller tydliggöra för att delaktigheten ska bli bättre?
- Kan jag vara säker på att gruppen/eleven förstår och har kapacitet att svara på förväntningarna?

Steg 3 – samarbete

- Diskutera med de andra vuxna som finns med i klassen eller jobbar med den enskilda eleven.
- Vänd dig till andra kolleger och skolor och använd varandra som stöd i allmänna funderingar.
- Om enskild elev – samtala med föräldrarna kring elevens delaktighet och välmående i skolan.
- Konsultera vid behov elevvård, be dem komma med i arbetet i klass och/eller med enskild elev.
 - Elevvård är här i första hand kurator eller skolhälsovårdare, lite beroende på situation.

Steg 4 – arbete

- Fokusera ännu mera på olika former av gruppstärkande övningar, lektioner och arbetsformer.
- Var tydligare i relationen, i det positiva bemötandet och i närvaron också i övrigt under skoldagen.
- Ge mer tid och rum för arbetet med eleven, med en positiv kontakt och fokus på elevens styrkor.
- Hjälp vid behov eleven att hitta sin plats i gruppen, på sitt eget sätt – genom stöd och strukturer.
- Ge eleven metoder och rutiner som hen själv kan ta till i stunder då deltagande inte känns möjligt.

Tipsbanken kring att stöda välmående och delaktighet; <https://peda.net/porvoo-borgå/ku/mfpiss/inklusion>

Att åtgärda problem med delaktighet och välmående

(särskilt stöd-nivå)

I arbetet med att åtgärda problem är många instanser inblandade, men skolans personal har också en roll. Ibland kan timeout behövas i fokus på inlärningsmål för att uppnå eller återgå till välmående och delaktighet.

Samarbete är viktigt när problem uppstått, speciellt med elevens **vårdnadshavare**. För att ett gott samarbete ska kunna finnas också vid problem behövs ett bra samarbete i den vanliga skolvardagen.

Samarbete är också viktigt inom **skolans personal**, med **elevvården** (kurator, hälsovårdare, psykolog) och med eventuella **yttre instanser**. Be om konsultation och stöd, och fundera tillsammans på lösningar.

En **individuell plan** kan utarbetas för arbetet kring en elevs problem med delaktighet och välmående. Ämnen individualiseras inte (om inte också inlärnings svårigheter finns) utan planen fokuserar på stöd för delaktighet och/eller välmående. Ett mångprofessionellt samarbete behövs, och kontakt till elevens vårdnadshavare. Det krävs att tidigare trestegs-blanketter fyllts i, och att beslut om överföring till särskilt stöd görs.

Med de olika svårigheterna eleverna har följer ofta problem med uppfattnings- och funktionsförmåga. Vi kan inte förvänta oss att eleverna ska kunna bättre, utan det faller på oss vuxna att hitta strategier för att hjälpa. Tanken att **barn uppför sig om de kan** ger oss bättre möjligheter att ta ansvar, påverka och stöda eleverna.

Tågordning och samarbetspartners;

Är problemen **inlärningsmässiga**?

1. Starta med **stödundervisning** och se om det hjälper.
2. Fundera på olika former av **differentiering** av lärandet.
3. Tänk igenom **strukturerna** för lektion, skoldag, uppgift.
4. **Konsultera specialläraren**, samtala med **vårdnadshavare**.
5. Kolla och fyll i **stödblanketterna** på Wilma, i rätt ordning.
 - a) Fyll i blanketten pedagogisk bedömning (stöd 1).
 - b) Gör vid behov en plan för elevens lärande (stöd 2).
 - Rektor gör beslut om intensifierat stöd vid behov.
 - c) Gör en pedagogisk utredning (stöd 3) om a & b inte räcker.
 - Då behövs också blankett hörande av vårdnadshavare!
 - Skolpsykologen gör en kognitiv bedömning av eleven.
 - Utredning och hörande till utbildningsdirektör för beslut.
 - d) Om eleven flyttas till särskilt stöd – gör upp individuell plan (stöd 4).

Är problemen **sociala** eller kopplade till **mående**?

1. Checka allmänna och intensifierade åtgärderna i planen och tipsbanken.
2. Fundera på **flexibla verksamhetsformer** som möjliggör för eleven att delta.
3. Konsultera/involvera **kurators- och psykologtjänster** samt **skolhälsovården**.
4. Involvera **andra i personalen** på skolan, konsultera gärna också **andra skolor**.
5. Tala med **vårdnadshavarna** och involvera dem starkare i samarbetet i skolan.
6. Kolla och fyll i **stödblanketterna** i Wilma, enligt samma struktur som för inläring.
7. Flytta fokus från inlärningsmål mera över till **mål som stöder delaktighet och mående**.
8. Konsultera eller involvera vid behov **yttre instanser** som t.ex. barn- och ungdomspsykiatri.
9. Ta med olika **stödjande verksamheter/instanser** in i klassrummet och/eller i arbetet med eleven.

Tips extra stöd för delaktighet och välmående; <https://peda.net/porvoo-borgå/ku/mfpiss/inklusion/stöd>

Elevhälsoinformation

Förebyggande åtgärder inom elevhälsan

I skolans **elevhälsogrupp (EHG)** behandlas **gruppernas välbefinnande** och säkerheten i skolan samt frågor som gäller **trivsel i klassen**, barnens och familjernas **delaktighet**, och **mobbningsförebyggande** arbete. En elevhälsoplan för varje läroanstalt utarbetas där det beskrivs hur elevhälsoverksamheten ska genomföras.

Kurators- och psykologtjänster

Elevhälsotjänster för en enskild elev och studerande ordnas av studerandespecifika **expertgrupper**. Dessa expertgrupper tillsätts **vid behov** och med **samtycke av studerande och vårdnadshavare**. Psykologerna och kuratorerna deltar i expertgrupperna **beroende vad ärendet gäller**. Ofta sammankallas expertgruppen av kurator eller psykolog. Vi problem på sociala sidan eller gällande mående kan både expertgruppens dokumentation samt trestegsstödsblanketterna användas.

I övrigt utgör kurators- och psykologtjänster bl.a. **individuella stödsamtal**, **gruppverksamhet** t.ex. för att öva sociala färdigheter, samt **konsultation** för övrig skolpersonal. Psykologerna gör även **kognitiva bedömningar** efter behov, bland annat i samband med pedagogisk utredning då det behövs.

Mera information kring tillvägagångssätt inom elevvården på:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/ops/2890336/perusopetus/tekstikappale/2985295>

Frågor att fundera på för att främja delaktighet och välmående;

(alla nivåer)

- Ger jag eleverna en grundläggande uppfattning om att alla elever är **lika värda**, oberoende av färdigheter eller svårigheter? Kan jag signalera att var och en av oss duger just så som hen är?
- Ger jag alla elever en bild av att de uppskattas, att de har många **styrkor och positiva sidor** som behövs i skolan och klassen? Kan eleverna se och uppskatta varandras styrkor och färdigheter?
- Har eleven en god **självuppfattning och självkänsla**, både vad gäller inläring och socialt samspel? Kan eleverna uppskatta sig själva som person, som elev och som del av gruppen och skolan?
- Ser jag alla elever alla dagar? Finns det ett **närvarande bemötande**, stannar jag upp och ger tid? Förstår och ser eleverna bemötandet? Kan de också bemöta varandra på ett positivt sätt?
- Kan varje elev **känna sig som en del** av sin(a) grupp(er), och har gruppen känsla av sammanhållning och gemenskap som helhet? Tillåts olika former av roller så alla har möjlighet att delta på sitt sätt?
- Har varje elev en möjlighet att se skoldagen som **begriplig och meningsfull**? Förstår eleverna förväntningarna, vad som ska ske, och hur de på ett bra och konstruktivt sätt kan ta del av det?
- Har eleven förmåga att **motivera sig själv** till skolarbetet och deltagandet? Om inre motivationen saknas, hur kan jag som vuxen stärka den genom att starta med mera yttre motivationsfaktorer?
- Har jag kartlagt **bakomliggande faktorer** till problem med delaktighet, motivation, välmående? Kan det handla om problem med inläring, psykiskt mående eller sociala relationer – eller flera av dem?
- Finns tillräckliga möjligheter till **arbete på eget sätt**, enligt egna förutsättningar och intressen? Kan olika former av arbete godkännas och ses som en självklar del av verksamheten?

Aspekter som kan behöva funderas på;

Gällande **dagsstrukturer** t.ex;

Schemaläggning

Tidsanvändning

Förutsägbarhet

Gällande **personalresurs** t.ex;

Mängden vuxna

Väl utvalda vuxna

Rätt mängd stöd

Gällande **utrymmen** t.ex;

Klara strukturer

Möjlighet till lugn

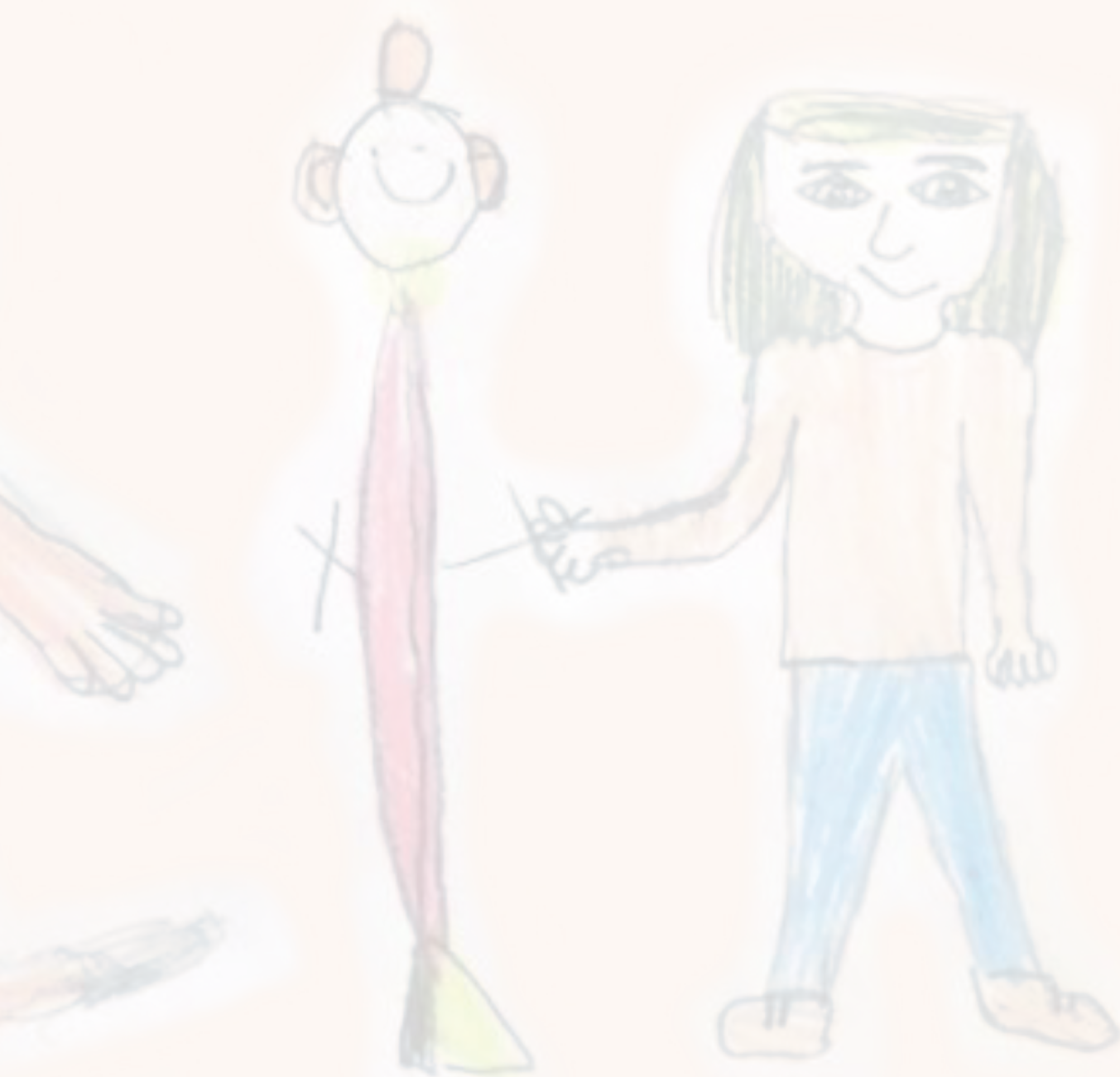
Egen klar plats

Gällande **samarbete** t.ex;

Gemensamma mål

Tid för samtal

Positiv kontakt

Bilden ritad av elever i Kvarnbackens skola, klass 2B 2017-2018

